

Muddring vid brygga. Foto: Länsstyrelsen.

Faktablad 2009:02

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Anlägga brygga eller muddra – regler för arbeten i vatten

Vatten är vår mest värdefulla naturresurs. Det är viktigt att skydda och hushålla med vattentillgångarna för att få en långsiktig och hållbar vattenanvändning. Arbeten som kan förändra stranden eller vattenområdet regleras av miljöbalken. Att anlägga en brygga eller att muddra och rensa igenväxande vikar är exempel på vanliga vattenverksamheter som oftast kräver anmälan eller tillstånd.

Arbeten i vattenområden kallas för vattenverksamhet. Det kan till exempel vara pålning, muddring, dikning, rensning, byggande av pirar och bryggor eller utfyllnad för tomt eller badstrand. Att leda bort vatten eller öka grundvattenmängden genom att tillföra vatten är också exempel på vattenverksamheter.

Den som vill genomföra en vattenverksamhet i sjöar, hav, våtmarker, diken vattendrag, dammar eller stränder behöver normalt söka tillstånd eller göra en anmälan. Tillstånd söks hos någon av Sveriges fem miljödomstolar, anmälan görs till Länsstyrelsen. Det finns även undantag från tillståndsplikt och anmälan.

Om du planerar att genomföra åtgärder i vatten är det viktigt att ta reda på vilka regler som gäller i god tid innan arbetena påbörjas. Kontakta Länsstyrelsen som kan ge råd om vattenverksamheter och tillståndsregler.

Bestämmelser för vattenverksamhet

Verksamhetsutövaren måste ha kunskap om hur en vattenverksamhet påverkar omgivningen, hur skador på miljön kan undvikas eller minskas och kunna bevisa att bestämmelserna i miljöbalken är uppfyllda. En vattenverksamhet kan juridiskt hanteras på tre olika sätt. Det är den som ska utföra en vattenverksamhet som ansvarar

Bilden visar exempel på grumlingseffekten av muddring i vattenmiljön. Notera skillnaden i grumlingsnivå mellan den inre och den yttre skyddsskärmen samt det opåverkade vattnet utanför den yttre avskärmningen. Foto: PEAB.

för att göra en bedömning om den planerade vattenverksamheten kräver tillstånd från miljödomstolen, anmälan till Länsstyrelsen eller kan genomföras utan anmälan eller tillstånd.

Tillstånd

Grundregeln är att vattenverksamheter är tillståndspliktiga. Tillstånd söks hos miljödomstolen. Ansökan föregås av ett samråd med Länsstyrelsen, kommunen och de sakägare, myndigheter och enskilda, som kan påverkas av åtgärderna och verksamheten. Ansökan ska bland annat innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

Om miljödomstolen meddelar tillstånd till vattenverksamheten får beslutet rättskraft. Det innebär att rätten att utföra de åtgärder i vattenområdet som omfattas av ansökan och rätten att underhålla de vattenanläggningar som skapas gäller mot både myndigheter och enskilda under förutsättning att de villkor som meddelats i tillståndet efterlevs. *Se miljöbalken 11 kap. 9 §.*

Anmälan

Vissa mindre vattenverksamheter behöver inte prövas av miljödomstolen utan kan istället anmäls till Länsstyrelsen innan de påbörjas. Hit hör mindre projekt som vanligen utförs av enskilda personer på till exempel sommarstugetomter. I förordningen

om vattenverksamhet finns en lista på verksamheter som kan anmälas till Länsstyrelsen. Underlaget till en anmälan behöver inte vara lika omfattande som för en tillståndsansökan, men det måste framgå vilken påverkan den planerade åtgärden kan ha på omgivningen. Det gäller påverkan på allmänna intressen som natur, djur- och växtliv, fiske, strandskydd, friluftsliv och kulturmiljö och påverkan på enskilda intressen, som närliggande fastigheter, deras ägares och andras användning av vattenområdet för till exempel fiske, bad, brygga eller vattenuttag.

Länsstyrelsen skickar anmälan om vattenverksamheten till kommunen, berörda myndigheter och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken för att ge dem möjlighet att yttra sig.

När anmälningsärendet har utretts meddelar Länsstyrelsen vilka förutsättningar som gäller för vattenverksamheten. Det kan innebära att:

- verksamheten får utföras i enlighet med anmälan
- verksamheten får utföras under förutsättning att vissa försiktighetsmått vidtas

Med **vattenområde** menas ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd.

Verksamhetsutövare kallas den som är beställare till en vattenverksamhet. Det kan vara en enskild person, ett företag eller en myndighet. Verksamhetsutövaren ansvarar för vattenverksamheten. Ofta utförs arbetet av en entreprenör, men det kan även utföras av verksamhetsutövaren själv.

Exempel på vattenverksamheter som kan anmälas till Länsstyrelsen:

- 1) uppförande av en anläggning, fyllning, grävning, muddring eller annan liknande åtgärd i ett vattendrag om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattendraget uppgår till högst 500 kvadratmeter
- 2) uppförande av en anläggning, fyllning, grävning, muddring eller annan liknande åtgärd i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter.

Grunda områden kan ha ett mycket rikt växt- och djurliv som tar skada vid muddring eller annan vattenverksamhet. Foto: Länsstyrelsen.

- verksamheten inte får utföras
- verksamheten måste prövas genom en ansökan till miljödomstolen.

En anmälan till Länsstyrelsen har, till skillnad från ett tillstånd, ingen rättskraft. Genom en anmälan kan Länsstyrelsen hjälpa verksamhetsutövaren att utforma åtgärden och anpassa den så att påverkan på allmänna och enskilda intressen blir så liten som möjligt. Exempel på försiktighetsmått är att inte utföra grumlande arbeten under vår och sommar då den biologiska aktiviteten och friluftslivet är som störst. Att använda geotextillänsar för att hindra att grumlingen sprids är också en vanlig skyddsåtgärd. *Se miljöbalken 11 kap. 9 a § samt förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.*

Undantag

Tillstånd eller anmälan behövs inte, om det är **”uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena”**. Verksamhetsutövaren är skyldig att visa att en åtgärd som utförts är uppen-

bart oskadlig och han eller hon har det juridiska ansvaret för skador i samband med åtgärden. *Se miljöbalken 11 kap. 12 §.*

Förutsättningar för att få bedriva vattenverksamhet

En förutsättning för att få bedriva vattenverksamhet är att verksamhetsutövaren äger det vattenområde där verksamheten ska bedrivas eller har avtal med fastighetsägaren om att verksamheten får bedrivas, så kallad rådighet.

Den som äger en vattenanläggning, till exempel en brygga, pir, damm eller dike, är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada på allmänna eller enskilda intressen.

Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för all vattenverksamhet i länet. I tillsynen ingår att kontrollera efterlevnaden av tillstånd och andra beslut. Om domar eller beslut i anmälningsärenden inte följs kan Länsstyrelsen ändra eller stoppa dessa vattenverksamheter. Länsstyrelsen ingriper även

mot andra vattenverksamheter som strider mot miljöbalken, genom åtalsanmälan och krav på återställande. Tillsynen sker på myndighetens eget initiativ eller efter anmälan.

Effekter av muddring

Vid muddring är den mest påtagliga förändringen att delar av botten förändras eller avlägsnas och att organismer dör eller försvinner. Den biologiska produktionen inom området minskar tillfälligt eller upphör. På grunda områden med lösa bottensediment kan en återkolonisering ta mycket lång tid om vegetationen tas bort. Många arter kommer inte tillbaka om djupet blir för stort. Rörliga djur klarar sig bättre eftersom de kan flytta på sig. Bottenfasta växter och djur klarar sig sämre.

Grumling är den vanligaste negativa miljöeffekten av muddring, dumpning och utfyllnad i vattenområden. Merparten av sedimentet som slammas upp sjunker till botten inom ett dygn, men för finare material tar det längre tid, upp till en dryg vecka. Är ström- och vindförhållanden ogynnsamma kan det ta betydligt längre tid. Grumlingen kan därför spridas långa sträckor och över stora områden. När slammet sedimenterar igen kan vegetation, fiskägg och andra bottenlevande organismer slås ut.

Andra bestämmelser

Planerad vattenverksamhet kan även beröras av annan lagstiftning än 11 kapitlet miljöbalken. Det kan till exempel avse dispens från strandskyddsbestämmelserna eller anmälan om uppläggning av muddermassor. Verksamhetsutövaren är skyldig att känna till vilka bestämmelser som gäller.

Uppläggning av muddermassor på land ska anmälas till miljöförvaltningen i kommunen.

Dumpning av avfall/muddermassor och sten i vattenområde är förbjudet inom svenskt sjöterritorium. Dispens från dumpningsförbudet söks hos Naturvårdsverket.

För att uppföra en anläggning eller förändra marknivån kan det krävas bygglov eller marklov. Kontakta kommunens byggnadsnämnd eller bygglovkontor.

Strandskydd

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller generellt strandskydd. Strandskyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet. Skyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I Stockholms län är strandskyddet i vissa fall utökat till 300 meter, främst inom områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Upplýsningar om strandskyddets omfattning kan lämnas av kommunen eller Länsstyrelsen.

Där strandskydd råder är det förbjudet att:

- utföra anläggningar eller anordningar som hindrar allmänheten att beträda ett område, eller som väsentligt försämrar livsvillkoren för växt- och djurarter. Bryggor, bryggdäck, planteringar och staket kan till exempel vara förbjudna.

- utföra åtgärder som väsentligt försämrar livsvillkoren för växt- och djurlivet, till exempel muddring.

Om särskilda skäl finns är det möjligt att få dispens från strandskyddet. Dispens kan inte lämnas om anläggningen eller åtgärden strider mot strandskyddets syfte.

I Stockholms län har Länsstyrelsen överlåtit beslutanderätten om strandskyddsdispens för fastlandet och innerskärgården till kommunerna. I ytterskärgården, på Lovön och i naturreservat eller motsvarande är det Länsstyrelsen som gör dispensprövningen. *Se miljöbalken 7 kap. 13-18 §.*

Regeringen har tagit fram förslag till förändrade strandskyddsregler. Om förslaget genomförs kan bland annat ansvarsfördelningen mellan Länsstyrelsen och kommunerna ändras vad gäller handläggningen av ärenden som rör strandskyddsdispenser.

Du kan beställa fler faktablad från Länsstyrelsens miljöskydds-enhet, tfn 08-785 51 25
Faktabladet finns också som pdf på vår webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm

Adress
Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Produktion
Länsstyrelsens informationsenhet

Mer information

Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/stockholm/vattenverksamhet
Naturvårdsverkets webbplats:
www.naturvardsverket.se
Miljösamverkan Sveriges webbplats:
www.miljosamverkansverige.se

Lag

Vattenverksamhet regleras i 11 kapitlet i miljöbalken (1998:808) och i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Till dessa två lagar hör också förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.